

Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus

Koostamise kuupäev ja koht: 09.09.2024, Tallinn
Koostaja ametinimetuse ja nimi: ringkonnaprokurör Ange Kangur
Ametiasutuse nimi: Majandus- ja Korruptsioonikuritegude ringkonnaprokuratuur
Kriminaalasja number: 20230100458
Kuriteo kvalifikatsioon: KarS § 201 lg 2 p 3
Kahtlustatava nimi (isikukood): XXX (isikukood: XXX)

Majandus- ja Korruptsioonikuritegude ringkonnaprokuratuur menetleb kriminaalasja nr 20230100458, mis alustati 28.04.2020 KarS § 201 lg 1 järgi Põhja prefektuuri poolt seoses kahtlusega, et XXX, olles määratud ettevõtte XXX (rg-kood XXX) XXX, pööras ajavahemikul 15.01.2019 kuni 23.08.2019 jätkuva teona ebaseaduslikult enda ja kolmandate isikute kasuks temale usaldatud XXX vara kokku summas XXX euro ulatuses.

Pärast tõendite kogumist ja nende analüüsimist esitati kriminaalmenetluses XXX kahtlustus KarS § 201 lg 2 p 3 järgi kvalifitseeritava süüteo toimepanemises.

XXX esitati järgmine kahtlustus:

XXX (XXX) kahtlustatakse KarS § 201 lg 2 p 3 järgi kvalifitseeritava kuriteo s.o omastamise toimepanemises ametiisiku poolt, mis seisneb järgnevas:

XXX, tegutsedes äriühingute XXX ametiisiku mõistes, pööras XXX (rg-kood XXX) ja XXX (rg-kood XXX) XXX talle usaldatud XXX kokku summas **XXX eurot** ebaseaduslikult endaga seotud ettevõtete kasuks.

XXX tegutses XXX, olles alates 01.01.2010 kuni käesoleva ajani XXX XXX liige. XXX osalemiseks kasutas XXX äriühingutena XXX (rg-kood XXX), XXX (rg-kood XXX), XXX (rg-kood XXX), XXX (rg-kood XXX), kuhu laekus XXX XXX ja XXX tekkinud menetluskulud.

Pankrotiseaduse (edaspidi PankrS) § 3 lg 1 kohaselt toimub pankrotimenetlus kohtu- ja kohtuvälise menetlusena ning sama paragrahvi lg 3 alusel peab pankrotiasja menetlev kohus oma algatusel võtma tarvitusele abinõud, et selgitada välja asjaolud, millel on pankrotimenetluse seisukohalt tähtsust, ja korraldama selleks vajalike tõendite kogumise. Pankrotimenetluse eesmärgiks on PankrS § 2 kohaselt rahuldada pankrotimenetluse kaudu võlausaldajate nõuded võlgniku vara arvel pankrotiseaduses ettenähtud korras võlgniku vara võõrandamise või võlgniku ettevõtte tervendamise kaudu. Pankrotimenetluse käigus selgitatakse välja võlgniku maksejõuetuse põhjused. Pankrotihaldur on pankrotimenetluse organiks ning PankrS § 54 alusel on pankrotihalduri kutsetegevuseks pankrotimenetluste läbiviimine, tegutsemine juriidilise isiku sundlõpetamise korral kohtu poolt määratud likvideerijana ja saneerimisnõustajana ning õigusaktidega pandud teiste ülesannete täitmine.

PankrS § 55 kohaselt on pankrotihalduri kohustuseks kaitsta kõigi võlausaldajate, samuti võlgniku õigusi ja huve ning tagada seaduslik, kiire ja majanduslikult otstarbekas pankrotimenetlus (§ 55 lg 1). Haldur peab oma kohustusi täitma korralikule ja ausale haldurile omase hoolega ning arvestama kõigi võlausaldajate ja võlgniku huve. Haldur täidab oma kohustusi isiklikult (§ 55 lg 2). Pankrotihalduri

kohustuseks (§ 55 lg 3 p 1, 2, 4, 6) on selgitada välja võlausaldajate nõuded, valitseda pankrotivara, korraldada selle moodustamine ja müük ning rahuldada pankrotivara arvel võlausaldajate nõuded, anda seaduses ettenähtud juhtudel teavet võlausaldajale ja võlgnikule, korraldada vajadusel võlgniku majandustegevuse jätkamine ja lisaks peab haldur täitma muid seadusest tulenevaid kohustusi. Muuhulgas on halduri kohustuseks tagada võlgniku vara säilimine ja koostada halduri toimik PankrS § 22 alusel kehtestatud korras (§ 22 lg 2 p 3 ja 41). Nii ajutisel halduril kui ka pankrotihalduril on õigus saada oma ülesannete täitmise eest tasu, samuti kuuluvad haldurile hüvitamisele pankrotimenetluse käigus tekkinud ja põhjendatud menetluskulud. Pankrotihalduri tasu määrab kohus pankrotimenetluse lõpparuande kinnitamisel, olles ära kuulanud halduri ning pankrotitoimkonna arvamuse. Halduri taotlusel määrab kohus halduri tasu büroole, mille kaudu haldur tegutseb (PankrS § 65 lg 1). Pankrotitoimkonnal ja kohtul on õigus nõuda haldurilt kuludokumentide ning täiendavate andmete esitamist (PankrS § 66 lg 1).

XXX on pankrotimenetlustes kohtu poolt antud avalik ülesanne kaitsta kõigi võlausaldajate ja võlgniku õigusi ja huve ning tagada, et pankrotimenetlus oleks läbi viidud korralikule ja ausale pankrotihaldurile omase hoolega ning seaduslikult, majanduslikult otstarbekalt ja kiiresti, samuti on XXX avalik ülesanne tagada võlgniku vara säilimine. Kuna pankrotihaldur valitseb pankrotivara ning juhib pankrotistunud äriühingut kohtu poolt antud ja PankrS tulenevate avalike ülesannete täitmiseks on pankrotihaldur käsitletav ametiisikuna KarS § 288 mõttes. Seega laienevad pankrotihalduri tegevusele korruptsioonivastases seaduses (edaspidi KVS) sätestatud nõuded.

KVS § 2 lg 1 ning KVS § 2 lg 2 p 1, 2 kohaselt on ametiisik füüsiline isik, kellel on avaliku ülesande täitmiseks ametiseisund sõltumata sellest, kas ta täidab talle pandud ülesandeid alaliselt või ajutiselt, tasu eest või tasuta, teenistuses olles või vabakutselisena või lepingu, nimetamise või valimise alusel. Ametiseisund seisneb õigusaktist, tehingust või asutuse töökorraldusest tulevas õiguses ja kohustuses avaliku ülesande täitmisel teha otsus, sealhulgas avalikku ülesannet täitva asutuse õiguse või kohutuse tekitamisele, muutmisele või lõpetamisele suunatud otsus, millega reguleeritakse üksikjuhtumit või piiritlemata arvu juhtusid, sealhulgas õiguse üldakt, haldusakt haldusmenetluse seaduse tähenduses, kohtulahend, samuti asutuse siseakt. Samuti loetakse ametiseisundiks asutuse töökorraldusest tulenevast õigusest ja kohustusest avaliku ülesande täitmisel teha toiming, sealhulgas osaleda selles või selle sisulises suunamises. Toiming on teisele isikule, sealhulgas avalikku ülesannet täitvale asutusele õiguslikku või vältimatut faktilist tagajärge põhjustav tegevus, mis ei ole otsuse tegemine. Toiming võib seisneda ka menetlustoimingu tegemises, tegevusetuses või viivituses.

XXX oli kohtu poolt määratud XXX (XXX tsiviilasja XXX määrus) ja XXX (XXX tsiviilasja XXX määrus) pankrotihalduriks ning ta on ajavahemikus alates 15.01.2019 kuni 25.01.2022 tegutsenud eelviidatud XXX nimel tehingute tegemises. XXX on rikkunud talle kohtu poolt pandud kohustusi ning kahes pankrotimenetlustes on ta asunud talle usaldatud pankrotivara kasutama isiklikuks otstarbeks või kandnud pankrotivara alusetult, st ilma kohtumääruseta endaga soetud kolmandate isikute valdusesse järgnevalt:

- 1) Tsiviilasjas nr XXX, s.o XXX pankrotimenetluses 17.05.2019 määrati pankrotihalduri XXX töötasuks XXX eurot (sh käibemaks). 16.04.2020 määrati pankrotihalduri XXX töötasuks XXX eurot (sh käibemaks) ja kinnitati pankrotimenetluse kulud summas XXX eurot. XXX oli ainuisikuliselt XXX (pankrotis) arvelduskontode nr EEXXX ja nr EEXXX internetipanga kasutaja õigused perioodil 22.05.2019 - 15.05.2022. XXX on XXX (pankrotis) varast, mis oli talle kui pankrotihaldurile usaldatud, teinud endaga seotud äriühingutele XXX, XXX ja XXX ülekandeid kogusummas XXX eurot alljärgnevalt:

EEXXX	SEB Pank (II)	22.05.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	SEB Pank (II)	21.06.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	SEB Pank (II)	11.07.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	24.08.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX

EEXXX	SEB Pank (II)	07.05.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	24.07.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	31.07.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	25.08.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	03.10.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	25.11.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	SEB Pank (II)	10.02.2021	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	27.04.2021	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	01.09.2021	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	26.10.2021	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	13.01.2022	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	Swedbank (I)	25.01.2022	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX

XXX ja XXX kohtumääruste kohaselt oli XXX õigus saada pankrotihalduri tasu kokku summas XXX eurot.

XXX kohtumäärusega kinnitati pankrotimenetluse kulud summas XXX eurot. XXX kontolt nähtub, et pankrotimenetluse kulud summas XXX eurot olid tasutud otse pankrotivarast. Kohtumääruste kohaselt oli XXX õigus endale kanda pankrotivarast kokku XXX eurot. Seega XXX kandis XXX kontodelt alusetult endaga seotud äriühingutele kokku XXX eurot.

- 2) Tsiviilasjas nr XXX, s.o XXX pankrotimenetluses XXX määrati ajutise halduri XXX töötasuks XXX eurot (sh käibemaks). XXX määrati pankrotihalduri XXX töötasuks XXX eurot (sh käibemaks) ja kinnitati pankrotimenetluse kulud summas XXX eurot.

XXX oli ainuisikuliselt XXX (pankrotis) arvelduskonto nr EEXXX internetipanga kasutaja õigused perioodil 05.09.2018 - 26.07.2021.

XXX on XXX(pankrotis) varast, mis oli talle kui pankrotihaldurile usaldatud, teinud endaga seotud äriühingutele XXX, XXX ja XXX ülekandeid kogusummas XXX eurot alljärgnevalt:

EEXXX	05.09.2018	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	15.01.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	08.03.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	07.04.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	08.04.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	09.04.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	15.07.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	17.07.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	12.08.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	23.08.2019	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	28.08.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	02.09.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	11.09.2020	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	23.02.2021	EUR	+	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	27.04.2021	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	01.05.2021	EUR	+	XXX	XXX	EEXXX	XXX
EEXXX	13.07.2021	EUR	-	XXX	XXX	EEXXX	XXX

XXX ja XXX kohtumääruste kohaselt oli XXX õigus saada pankrotihalduri tasu kokku summas XXX eurot. XXX poolt on tagastatud kokku XXX XXX eurot.

XXX kontolt nähtub, et pankrotimenetluse kulud summas XXX eurot olid tasutud otse pankrotivarast. Seega XXX kandis XXX kontolt alusetult endaga seotud äriühingutele kokku XXX eurot.

XXX, olles XXX ja XXX pankrotihaldur, on omastanud pankrotivara kokku summas XXX eurot.

Seega pani XXX toime KarS § 201 lg 2 p 3 järgi kvalifitseeritava kuriteo, s.o XXX ametiisikuna pööras kavatsetult talle usaldatud võõra vara enda ja endaga seotud kolmandate isikute kasuks.

Kuriteo asjaolusid kinnitavad eelkõige järgmised tõendid:

Pankadele esitatud nõudekirjadele laekunud pankade vastused, milles on näha XXX ja XXX pangakontode väljavõtted ja millest nähtub XXX poolt rahaliste vahendite mittesihotstarbeline kasutamine. Samuti see, kes omas pangakontodele juurdepääse ja mis perioodil.

XXX Maakohtule esitatud nõudekirjale laekunud vastus, millega väljastati XXX tsiviilasja nr XXX ja XXX tsiviilasja nr XXX pankrotimenetluste originaaltoimikud, kus on näha pankrotimenetluse jooksul määratud pankrotihalduri tasu ja kinnitatud pankrotimenetluse kulud.

XXX vaatlusprotokoll, milles on välja toodud rahaliste vahendite liikumine XXX pangakontolt XXX seotud äriühingutele XXX, XXX ja XXX kokku summas XXX eurot. Vaatlusest nähtub, et XXX kandis XXX pangakontolt alusetult endaga seotud ettevõtetele XXX eurot, mille osas on XXX kahtlustatavana ülekuulamise koriteo toimepanemist tunnistanud.

XXX vaatlusprotokoll, milles on välja toodud rahaliste vahendite liikumine XXX pangakontolt XXX seotud äriühingutele XXX, XXX ja XXX kokku summas XXX eurot. Vaatlusest nähtub, et XXX kandis XXX pangakontolt alusetult endaga seotud ettevõtetele XXX eurot, mille osas on XXX kahtlustatavana ülekuulamise koriteo toimepanemist tunnistanud.

Kahtlustatava XXX kahtlustatavana ülekuulamise protokollid, mis tõendavad asjaolu, et XXX tunnistas oma tegusid ja andis ütlusi.

Toimikusse kogutud tõendid kinnitavad, et XXX tegutses talle etteheidetavate tegude toimepanemise ajal asjassepuutuvate õigusnormide tähenduses ametiisikuna.

Seega tuleb karistusõiguslikus mõttes rääkida tahtlikult toime pandud tegudest. Kokkuvõtvalt asub prokurör seisukohale, et XXX etteheidetavad teod vastavad KarS § 201 lg 2 p 3 koosseisule, need on õigusvastased ja XXX on põhjust nende toimepanemist ette heita.

Karistusregistri andmetel ei ole kahtlustataval ühtegi kehtivat kriminaalkaristust.

KrMS § 202 lg 1 kohaselt võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul taotleda, et kohus kriminaalmenetluse lõpetaks, kui kriminaalmenetluse ese on teise astme kuritegu ja selles kahtlustatava või süüdistatava isiku süü ei ole suur ning ta on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja tasunud kriminaalmenetluse kulud või võtnud endale kohustuse tasuda kulud ning kui kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi. KrMS § 202 lg 7 kohaselt võib kriminaalmenetluse lõpetada prokuratuur, kui teise astme kuriteo puhul ei näe seadus ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette üksnes rahalise karistuse. KarS § 201 lg 2 järgi kvalifitseeritav kuritegu on teise astme kuritegu, mille puhul on karistuseks rahaline karistus või kuni viieaastane vangistus.

Käesoleval juhul on formaalsed eeldused kriminaalmenetluse lõpetamiseks KrMS § 202 lg 1 ja 7 alusel olemas.

Materiaalsete eelduste osas tuleb analüüsida kahtlustatava süü suurust, avalikku menetlushuvi ja kohustuse valikut.

I Süü suurus

Süü suuruse hindamisel tuleb aluseks võtta KarS § 56, mille kohaselt on isiku karistamise aluseks isiku süü. Tuleb hinnata kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid, samuti võimalust mõjutada süüdlast hoiduma süütegude toimepanemisest ja õiguskorra kaitsmise huvisid. Süü suurust mõjutavad asjaolud võivad olla objektiivsed ja subjektiivsed. Süü on suurem kui isik on täitnud kuriteokoosseisu mitu kvalifitseerivat tunnust. Lisaks tuleb hinnata isiku käitumist vahetult enne ja pärast kuriteo toimepanemist. Süüd suurendavana ei saa arvestada põhjust, et kahjustatud õigushüve on eriti oluline vms. Süü suurus ei sõltu tahtluse liigist. Süü suuruse hindamisel tuleb kõrvale jätta süüteo toimepannud isiku varasem elukäik. Seda saab arvestada eripreventiivse prognoosi puhul, mida võib arvestada karistuse liigi ja määra valikul. Isiku varasemat karistatust saab arvesse võtta üksnes olukorras, kus tegemist on kehtiva karistusega ning see on seostatav uue teoga. Kui varasem süütegu ei ole uuega seotud, on rangem karistamine uue teo eest vastuolus põhiseaduse § 23 lg-ga 3 ja KarS § 2 lg-ga 3.

Eripreventsiooni eesmärk on suunata isikut edaspidi hoiduma süütegude toimepanemisest. Selle aspekti juures on oluline süüdlase isik. Seda eesmärki saab saavutada hoidudes isiku desotsialiseerimisest. Põhiseaduslik inimväärikuse põhimõte eeldab, et karistust mõistes ei muudetaks isikut abstraktseks ühikuks.

Üldpreventiivsete kaalutluste puhul tuleb silmas pidada, et karistusseadustik on loobunud hirmutamispreeventsioonist, mis seisneb konkreetse inimese karistamises teistele hirmutava toime avaldamises. Positiivse üldpreventsiooni puhul on oluline anda kindlus, et karistus on õiglane ning usk normide kehtivusse on tagatud. Selliste kaalutluste alusel karistuse mõistmine tuleb kõne alla olukorras, kus mingit liiki kuritegude toimepanemine on oluliselt suurenenud või on eriliselt vaja rõhutada mingi keelunormi kehtivust. Üldsõnaline osundus süüteo ohtlikkusele ei ole piisav.

Eelnevast tulenevalt võib asuda seisukohale, et XXX süü ei ole suur. Isikut on alust kahtlustada kuriteo toimepanemises, mille puhul tõenditest nähtuvalt ei olnud õigushüve rünne, tegevuse intensiivsus ja kuriteoepisoodide arv suur, XXX kahtlustatakse jätkuva kuriteo toimepanemises.. XXX ei ole enam XXX ja XXX pankrotihaldur. XXX on süü ülekuulamisel omaks võtnud ja ütluste ning ka eeluurimise jooksul kogutud tõendite kohaselt maksnud kogu kahju ulatuses võlausaldatele raha tagasi.

Süü suuruse hindamisel tuleb käesoleval juhul tähelapanu pöörata ka seadusandja tahte sanktsiooni piirmäärade kehtestamisel. KarS § 201 lg 2 puhul on võimalik isikule karistuseks mõista rahaline karistus või kuni viieaastane vangistus. Seadusandja ei ole pidanud oluliseks määrata ära vangistuse alammäära. Arvestades tuvastatud asjaolusid, siis võib väita, et isiku süü jääb alla sanktsiooni keskmise määra ning arvestades, et tegemist on varasemalt kriminaalmenetluses karistamata isikuga, siis on potentsiaalne karistus kohtus rahaline karistus. Rahalise karistuse piirid on 30-500 päevamäära. Vastavalt Riigikohtu praktikale tuleb karistust hakata vaagima sanktsiooni keskmisest määrast (265 päevamäära). Käesoleval juhul annavad kriminaalmenetluses kogutud tõendid alust rääkida sanktsiooni keskmisest määrast allapoole jäävast süü suurusest. Seega on prokurör seisukohal, et KarS § 201 lg 2 p 3 puhul nii etteheidetava teo toimepanemise asjaolud kui ka sellega tekitatud kahju on sellised, mis välistavad võimaluse rääkida suurest süüst.

Mis puudutab aspekti, et XXX tegutses ametisikuna ja küsimust kas ametisikuna teo toimepanemine võiks või peaks kaasa tooma tema süü suuremaks hindamise, siis sellele tuleb vastata eitavalt. Taoliselt toimimine tugineb asjaolule, et ametisiku poolt süüteo toimepanemine on kvalifitseeriv tunnus ja just seetõttu kvalifitseeritakse süüdistatava tegu raskemat karistust ette nägeva KarS § 201 lg 2 p 3, mitte aga KarS § 201 lg 1 järgi.

Varavastaste süütegude puhul on üheks süü suuruse hindamise kriteeriumiks tekitatud kahju suurus. Käesoleva kaasuse puhul on kahjusummaks XXX eurot. See ületab olulise kahju määra, ent see ei ole võrreldav suure kahju ja KarS § 201 lg 2 p-s 2 nimetatud suure ulatuse määraga (40 000 eurot). Arvuliste väärtuste kõrvutamisel asub prokurör seisukohale, et omastamisega kahjustatud õigushüve

ulatusest lähtuvalt ei ole XXX süü selline, mis annaks aluse kõneleda suurest süüst. Kahjustatud õigushüvest lähtuvalt suurest süüst oleks alust rääkida mh siis, kui XXX tekitatud kahju ületaks karistusõiguses tunnustatud suure kahju määra vähemalt poole ulatuses, ületaks seda või tekitatud kahju jääks vaid mõnevõrra alla 40 000 eurot.

Samuti on XXX puhul sedastatavad karistust kergendavad asjaolud. Ta andis ammendavaid ütlusi etteheidetavate tegude toimepanemise kohta ning tunnistas oma süüd. Samuti on XXX koheselt pärast kahtlustatava ülekuulamist kogu kahju XXX euro ulatuses võlausaldajatele hüvitanud. Seega on tegemist karistust kergendava asjaoluga KarS § 57 lg 1 p 2 tähenduses.

Eripreventiivsete eesmärkide saavutamine kaalub käesoleval juhul üles üldpreventiivsete eesmärkide saavutamise. Nagu eespool viidatud, siis ei saa karistamise eesmärk olla hirmutamine või mõni muu karistuspraktikast irduv motiiv. Üldpreventiivsetel kaalutlustel karistamisest ei saa käesoleval juhul rääkida sellest lähtepunktist, et KarS § 201 lg 2 järgi kvalifitseeritavaid kuritegusid oleks hakatud toime panema massiliselt. Samuti ei ole läbi kriminaalkorras karistamise vaja eriliselt rõhutada keelunormi olemasolu ja kehtimist. Seda eesmärki täidab ka oportuuniteediga määratav kohustus ning teadmine, et õiguskaitseasutused reageerivad sellistele rikkumistele ning kohaldavad vajalikke meetmeid kuriteo toimepanija mõjutamiseks. XXX puhul on tuvastatud, et ta töötab siiani pankrotihaldurina ning isik on XXX. On alus arvata, et oma ameti lõpetamine (XXX) ning maine olulisus paneb isikut tegema piisavalt tõsiseid järeldusi toime pandud tegudest, et edaspidi neist hoiduda. Isik on ise ka tegusid tunnistanud. Varasemalt kriminaalkorras karistamata isikut mõjutab ning tema igapäevast elukorraldust võib muuta teadmine tema suhtes läbiviidavast kriminaalmenetlusest ning teadmine vajadusest võtta toime pandud tegude eest vastutus. Isikule, kelle puhul ei ole tuvastatud väljakujunenud retsiidivset käitumist, on praktikas olnud piisavaks mõjutuseks oportuuniteediga pandav kohustus, mis samuti eeldab isikult, kas rahalist väljaminekut igakuisest sissetulekust või üldkasuliku töö tegemist ühiskonna hüvanguks. Ka neid meetmeid võib pidada teatud määral karistuslikeks meetmeteks olenemata sellest, et seadus neid otsesõnu karistusena ei käsitle. XXX elukäik on varasemalt olnud kalduv õiguskuulekusele. See annab aluse väita, et isiku puhul on arvestades tema süü suurust toimepandud kuriteos, piisavad võimalused oportuuniteediga eripreventiivselt teda mõjutada edaspidi õigusrikkumistest hoiduma. Menetluse käigus on olnud jälgitav kahtlustatava arusaama kujunemine enda tegevuse ebaõigsusest. See näitab seda, et isik on mõistnud oma ebaõiget käitumist.

II Avalik menetlushuvi

Avaliku menetlushuvi sisustamisel tuleb hinnata karistamise eesmärki. Avaliku menetlushuvi mõiste peab tagama seda, et karistusõiguslikud sanktsioonid säilitaksid oma *ultima ratio* iseloomu ja oleksid seega tõlgendatavad karistamise eesmärkide valguses ning tagama, et karistust kohaldataks üksnes siis, kui muudest vahenditest ei piisa ja just selle järele on tungiv vajadus. Avaliku menetlushuvi mõiste sisustamisel ei ole legitiimsed need kaalutlused, mis ei ole legitiimsed karistamise eesmärkidena.

Eripreventiivsete eesmärkide puhul tuleb hinnata tõenäosust, kas isik võib tulevikus jätkata uute õigusrikkumiste toimepanemist. Sellise prognoosi puhul tuleb aluseks võtta isiku varasem karistatus, samuti isiku üldine ühiskonnavaenulikkus ning teo iseloom.

Üldpreventiivsete eesmärkide puhul tuleb arvestada, et ühiskonna usk õiguse kehtivusse ei kannataks. Avaliku menetlushuvi olemasolu tuleb hinnata läbi toime pandud tegude arvu, toimepanemise viisi, tagajärgede erakordsuse või muude põhjuste. Samuti tuleb hinnata, kas tegemist on elusfääriga, mille vastu peab olema avalikkusel eriline usaldus. Kaaluda tuleks ka vajadust karistada isikut seetõttu, et tagada õiguskorra kaitse.

Avaliku menetlushuvi määratlemise aluseks ei ole õige võtta kahtlustatava sotsiaalset staatust, avalikkuse huvitatust konkreetse õigusküsimuse lahendamisest, samuti kaasuse kajastamist meedias. Avalik menetlushuvi võib ajas väheneda. Üksnes õiguslikust huvist pretendenti loova kohtuotsuse saamise vastu ei ole eraldivõetuna avaliku menetlushuvi jaatamiseks piisav. Kriminaalasja suunamine

kohtumenetlusse ei ole põhjendatav vajadusega kontrollida kohaldamisele kuuluva õigusnormi kehtivust või selle tõlgendamise õigsust. Avalik menetlushuvi on olemas, kui on vaja ennetada õigusrikkumise juurdumist sotsiaalpraktikasse.

Käesoleval juhul hinnates eripreventiivsete eesmärkide saavutamise võimalikkust läbi avaliku menetlushuvi, siis võib asuda seisukohale, et avalik menetlushuvi puudub. Seda põhjusel, et XXX ei ole varasemalt silma paistnud järjepidevate õigusrikkumiste toimepanemisega. Tal puuduvad kehtivad kriminaalkaristused. Registri andmetel ei nähtu isiku puhul varasemaid oportuuniteetide kohaldamisi. Puudub teave, et tema osas oleks varasemalt olnud menetluses samaliigiliste rikkumistega seoses kriminaalasju. XXX puhul ei ole kriminaalmenetluses leidnud tuvastamist tema eriline ühiskonnaenaenulik käitumine. Eripreventiivsete eesmärkide hindamisel puudub veendumus, et kriminaalkorras karistamine oleks XXX puhul *ultima ratio* tagajärg, mis ainsana suudaks suunata teda õiguskorrale tee. XXX on andnud ütlused, milles ta võtab etteheited omaks. Seega on ta näidanud ülesse ausust. Samuti on XXX hüvitanud kogu kahju XXX eurot. Seega prokurör ei tuvasta asjaolusid, mis tõstataks kahtluse, et kriminaalmenetluse lõpetamine ja XXX karistamisest loobumine võiks viia selleni, et ta jätkaks uute süütegude toimepanemist. Sellise järelduse tegemisel tugineb prokurör mh asjaolule, et kriminaalmenetluse lõpetamise korral tuleb XXX lisaks kahju hüvitamisele ka täita riigile kriminaalmenetluse lõpetamise määruse tegemisest 6 kuu jooksul kriminaalmenetluse lõpetamisega kaasnev rahaline kohustus summas XXX eurot. Kuna XXX heidetakse ette omakasuliste süütegude toimepanemist, siis praegusel juhul varalise kasu saamise moment lõppastmes puudub, sest kõrvuti juba hüvitatud kahjuga tuleb XXX tasuda XXX euro suurune rahaline kohustus. Taoline asjade käik kõneleb selgelt, et süütegude toimepanemine ja ootus isikliku kasu saamiseks osutuvad miraažiks. Eesti õiguskaitseasutused toimetavad tõhusalt ja iga isik, kes paneb toime süüteo, peab juba eos arvestama sellega, et menetluse esemeks olevad teod, ükskõik kui hästi neid varjatakse, ei jää avastamata, süütegudega tekitatud kahju tuleb varem või hiljem hüvitada, ent lisaks kahju hüvitamise kohustusele tuleb taluda ka teisi, ebameeldivaid karistusõiguslikke tagajärgi. Prokurör on vestelnud XXX ja on arusaadav, et XXX jaoks on ainuüksi kriminaalmenetluse alustamine osutunud äärmiselt ebameeldivaks ajas kulgenud sündmuseks, XXX on kartus, et see võib omada kahjustavat mõju tema karjäärile ja ei ole kahtlust, et taoline isiklik ja vahetu ebameeldiv mõju koostoimes täitmisele kuuluvate rahaliste kohustustega on sellised, mis välistavad tema poolt uute võimalike süütegude toimepanemise.

Prokurör on seisukohal, et kriminaalmenetluse lõpetamisega kohaldatakse XXX piisavalt mõjusaid ja hoiatavaid karistusõiguslikke järelemeid, mis viivad koostoimes kriminaalmenetlusega tõdemuseni, et XXX suhtes on karistusõiguslikud eesmärgid saavutatavad ilma karistust kohaldamata.

Üldpreventiivsete eesmärkide puhul hinnatuna tuleb käesoleval juhul samuti sedastada, et avalik menetlushuvi puudub. Puudub veendumus, et XXX poolt toime pandud rikkumine oleks käesoleval juhul selline, et ilma selle eest kriminaalkorras isikut karistamata satuks löögi alla üldine usk õiguskorra toimimisse. XXX puhul ei saa rääkida massilisest rikkumiste toimepanemisest. Tegude tagajärg ei ole olnud erakordne.

Ühiskonnas on pankrotihalduri ametikohtadel töötavate isikute suhtes kõrgendatud usaldus. Seda usaldust tõepoolest XXX kuritarvitas. Kaotatud usaldust on keeruline taastada, kuid süü tunnistamine, kahetsus, kahju hüvitamine ja riigituludesse makstav rahasumma kompenseerivad osaliselt usalduse kuritarvituse ebaõiglust. Vaatamata XXX etteheidetavate tegude nii üldinimlikule kui ka karistusõiguslikule hukkamõistule, ei saa jätta kõrvale, et XXX ei heideta ette karistusseadustiku 17. peatükis nimetatud ametialaste kuritegude toimepanemist. Seega karistusõiguslikus tähenduses ei saa kõneleda erakordsest teo toimepanemise viisist või tagajärjest, mis võiks välistada kriminaalmenetluse lõpetamise võimalikkuse üldpreventiivsest kaalutlusest lähtuvalt.

Menetluse üks eesmärk on anda kahtlustatavale kui ka ühiskonnale signaal, et selline käitumine ei ole kuidagi aktsepteeritav ning süüdlasele rakendatakse kohaseid meetmeid, et minimeerida uute kuritegude toimepanemist tema poolt. Kaudselt annab see signaali ka teistele ettevõtte rahaliste vahendite oma kasuks pööramist kaaluvatele isikutele märku, et selliste rikkumiste puhul kaasneb kriminaalmenetlus ning olenevalt süü suurusest järgneb ka kohane tagajärg, mis ei tähenda seda, et

alati oportuuniteeti kohaldatakse. XXX kriminaalkorras karistamine ei ole põhjendatud vajadusega tagada õiguskorra kaitse. Käesoleval juhul on õiguskorra kaitseks olemas piisavalt muid meetmeid, mitte ainult kriminaalkaristus. XXX teguviis ja toimepandud kuritegu ei ole sellised, mis ohustaksid õiguskorra püsimist või vallandaksid massilise omastamise laine.

Tegemist ei ole ka kaasusega, kus oleks vaidlust õigusnormi kehtivuse või selle tõlgendamisega. Puudub põhjendus saavutada mingit pretsedenti kohtupraktikas. Ei nähtu asjaolusid, mis annaks aluse väita, et olukorras, kus käesoleval juhul ei kohaldata isikule kriminaalkaristust, siis juurdub sedalaadi õigusrikkumiste toimepanemine ühiskonnas. Käesoleval juhul tuleb rõhutada täiendavalt veel sedagi, et tegemist ei ole koosseisu puudumise tõttu kriminaalmenetluse lõpetamisega, vaid lõpetamisega, mille kohaselt on tõenditega leidnud kinnitust isiku ebaõige käitumine ning isik on nõus võtma vabatahtlikult vastutuse toimepandud teo eest. Avaliku menetlushuvi puudumise hindamisel tuleb analüüsida ka aja hulka, mis on teo toimepanemisest möödunud. Antud hetkeks on juhtunust möödunud piisav aeg (viimane ülekanne 25.01.2022) st. üle kahe aasta ning selle aja jooksul ei ole tuvastatud uusi rikkumisi XXX poolt. Seega on aja möödudes vähenenud avalik menetlushuvi.

III Kohustuse valik

KrMS § 202 lg 2 näeb ette erinevaid kohustuse variante. Käesoleval juhul on kriminaalmenetluses tekitatud reaalne varaline kahju. KrMS § 202 lg 2 p 1 sätestab kriminaalmenetluse käigus tekkinud kulude ja kuriteoga tekitatud kahju hüvitamise kohustuse. Käesoleval juhul on tuvastatud kuriteoga tekitatud kahjuna XXX eurot, mille XXX on juba omaalgatuslikult hüvitanud.

Prokurör on arvamisel, et XXX peab maksma riigituludesse XXX eurot. Tähtajaks määrata 6 kuud ehk 09.03.2025 (k.a).

Määratud kohustuse kohasuse ja proportsionaalsuse üle hindamisel selgitab prokurör, et kui tekitatud kogukahju on XXX eurot, siis riigituludesse kohustusena makstav rahasumma on üle poole sellest. Taolises suhtes/proportsioonis väljendub selge arusaam nii eri- kui üldpreventiivsel tasandil, et süütegude toimepanemine ei tasu end ära: isikul, kes paneb toime süüte, tuleb ühelt poolt arvestada sellega, et tal tuleb hüvitada tekitatud kahju, ja teiselt poolt – karistusõiguslik mõju ei piirdu üksnes kahju hüvitamisega. Kahju hüvitamise kohustuse kõrval tuleb sellisel isikul taluda ka teisi ebamugavaid, seda isikut vahetult ning reaalset mõjutavaid karistusõiguslikke tagajärgi ja seda sõltumata asjaolust, kas karistusõiguslik tagajärg väljendub kriminaalmenetluse lõpetamisel kaasnevas kohustuses või päädib see karistusotsuses. Prokuröri veendumusel on kohustusena määratav kahju määr selline, mis on kohaseks ja proportsionaalseks karistusõiguslikuks tagajärjeks. Tuues siia juurde sellegi, et rahaline kohustus tuleb kriminaalmenetlust lõpetava lahendi tegemisest täita 6 kuu jooksul ja see tuleb täita tähtaegselt kriminaalmenetluse uuendamise ähvardusel, siis täidab see koostoides eelnevalt käsitletud asjaoludega avaliku menetlushuvi kriteeriumid: süüdistatav tunneb määratava kohustuse kaudu vahetut, arvestatavat ja ebamugavat materiaalselt mõju ning ühiskonnale saadetakse selge sõnum: õigusnormid kehtivad kõigi suhtes ja erandeid ei eksisteeri.

Kokkuvõte

Praegusel juhul on kriminaalmenetluse lõpetamine otstarbekuse kaalutlusel põhjendatud ja prokuratuur lõpetab kriminaalasja, milles XXX süüdistatakse KarS § 201 lg 2 p 3 järgi kvalifitseeritavate kuritegude toimepanemises KrMS § 202 lg 1 ja 7 alusel. XXX süüd talle etteheidetavate tegude toimepanemisel pole põhjust hinnata suureks, talle ette heidetavad teod on hinnatavad teise astme süütegudena, ta on kahju hüvitanud, võtab endale riigituludesse raha tasumise kohustuse ning kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi.

Nimetatud tingimuste täidetuse kõneleb sellest, et põhiseaduslikkuse proportsionaalsuse põhimõttest tulenevalt puudub vajadus XXX karistamiseks ja tema suhtes on karistusõiguslikud eesmärgid saavutatavad ka kriminaalmenetluse lõpetamisel pandavate kohustuste kaudu. Prokuröri hinnangul on siinkohal asjakohane ka see, et XXX etteheidetavate tegude raskus ja nendega kahjustatud

õigushüve oleks kriminaalasja arutamise korral üldmenetluses ebaproportsionaalses suhtes ja kõneleks piiratud ressursi ebamõistlikust kasutusest.

Kriminaalmenetluse kulud, mis moodustuvad kaitsjatasust, jäävad XXX kanda.

Juhindudes KrMS § 202 lg-st 1, 7 ja § 206, ringkonnaprokurör

määras:

1. Lõpetada kriminaalasjas nr 20230100458 menetlus.
2. Määratud kohustuse liik ja tähtaeg: XXX kohustub maksma riigituludesse XXX eurot. Tähtjaks määrata 09.03.2025 (k.a).
3. KrMS 4. peatükis loetletud tõkendite ja muude kriminaalmenetluse tagamise vahendite tühistamine: ei kohaldata.
4. Asitõendid või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvad objektid: Juhindudes KrMS § 126 lg 3 p 1 jätta CD-plaadid toimiku juurde.
5. Andmekogus ABIS ja riiklikus süüteomenetluse biomeetriaregistris sisalduvate andmete kustutamine: andmeid ei kogutud.
6. Kriminaalmenetluse kulud: kahtlustatava XXX menetluskulud lepingulise esindaja ees jäävad kahtlustatava kanda.
7. Vastavalt KrMS § 206 lõikele 2 tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia viivitamata saata: kahtlustatavale XXX ja tema lepingulisele esindajale XXX.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ange Kangur
ringkonnaprokurör

Olen käesoleva määruse kätte saanud. Nõustun kriminaalmenetluse lõpetamisega KrMS § 202 alusel ülaltoodud tingimustel ja valmis määratud kohustused ettenähtu tähtaja jooksul täitma. Olen teadlik, et kui ma ei täida tähtaegselt minule määratud kohustust, uuendatakse KrMS § 202 lg 6 alusel kriminaalmenetlus ühe kuu jooksul alates tähtaja möödumisest.

kahtlustatav XXX
(allkirjastatud digitaalselt)

lepinguline esindaja XXX
(allkirjastatud digitaalselt)